

////////////////////////////////////

ÚVOD

„Odpovědností tradičně rozumíme hodnotově, zejména právně, eticky nebo jinými zdroji lidských hodnot stimulovanou a podmíněnou povinností subjektů racionálních a tudíž cílově orientovaných činností volit lidsky přijatelné cíle a prostředky činnosti, brát ohled na její výsledky včetně budoucích možných dopadů“¹

¹ Ladislav Tondl: „On the Significance of ‚Responsibility‘ in Technological Thinking.“ In: GASPARIKI, W. W. – TCHON, K. (eds.), *A Treatise on Good Robots. Praxiology: The International Annual of Practical Philosophy and Methodology*. Sv. 21. Piscataway: Transaction Publishers 2013, s. 171–183.

Profesor PhDr. Ing. Ladislav Tondl, DrSc., žil a tvořil v několika přelomových obdobích střeoevropského vývoje. Jeho odborný zájem byl vždy široký a založený na tvůrčím, průkopnickém a zodpovědném přístupu ke každému tématu, který bychom v dnešní terminologii lehce mohli označit za inter- či transdisciplinární. Již v prvních letech vysokoškolského studia, těsně po druhé světové válce, se seznámil se souhrnnou americkou monografií o povaze jazyka a významech slov. V té době netradiční a obtížně uplatnitelná oblast však významně ovlivnila celou jeho pozdější badatelskou činnost.

Během více než šedesátiletého vědeckého působení prof. Ladislav Tondl zformuloval a zahájil řadu závažných koncepčních výzkumných programů. Jeho první větší monografie k tématice sémantiky, sémiotiky a komunikace, publikovaná v nakladatelství Academia v r. 1966, navazovala na jeho přednášky a semináře pro lingvisty na Univerzitě Karlově v Praze. Později vyšla v ruském překladu v Moskvě a v anglickém překladu v edici bostonské univerzity, byla však zároveň také jednou z příčin autorova vynuceného odchodu z UK v padesátých letech dvacátého století.²

S totalitní mocí a bariérami fundamentalistické ideologie se prof. Tondl opakovaně střetával a v některých obdobích byl vystaven různým formám represí. Přesto však díky své houževnatosti a pracovitosti prožil intelektuálně velmi plodné období v Ústavu teorie informace a automatizace ČSAV. V roce 1968, po své první rehabilitaci, byl jmenován řádným profesorem Univerzity Karlovy a založil při Československé akademii věd *Kabinet pro teorii a metodologii vědy*, kde spolu s prof. Karlem Berkou založil a začal vydávat vědecký časopis *Teorie vědy*. Kabinet však byl v období normalizace zrušen a profesor Tondl opět ztratil možnost přímo pokračovat ve svém tehdejší vědeckém zaměření.

Právě v této době musel vytrvale čelit arogantním snahám o omezování vědecké svobody. Vzhledem ke svému matematickému vzdělání a exaktnímu myšlení však naštěstí našel zaměstnání v technicko-inženýrské oblasti, kde se pak následujících dvacet let uplatnil v oboru informatiky, využití počítačových technologií a počítačové grafiky v projektování. Díky podpoře svých kolegů v tuzemsku a solidaritě renomovaných zahraničních vědců, kteří nadále prosazovali uveřejňování jeho prací, dokázal pokračovat v neobyčejně plodném výzkumu i v době, kdy již byl vyloučen z ČSAV a měl oficiálně zakázáno veřejně vystupovat. Navzdory tomu sepsal celou řadu velmi hodnotných vědeckých publikací, které byly vydány v USA, Francii, Německu,

² Přehled hlavních publikací prof. Tondla uvádíme na konci tohoto zvláštního čísla.

Polsku, Švédsku a po solidárních akcích některých ruských badatelů překvapivě vyšly i v ruském překladu. V zahraničí se stal výrazným a široce respektovaným představitelem analytického filosofického myšlení, udržoval těsné pracovní kontakty s profesionálně blízkými předními filozofy a logiky (s R. Carnapem, H. Simonem, T. Kotarbińským, Y. Bar-Hillelem, K. Popperem, S. Körnerem, F. Rappem, a později také s J.-J. Salomonem a dalšími).

Ladislav Tondl se v únoru 2014 dožívá 90 let, dodnes přitom patří mezi špičkové osobnosti české filosofie vědy a techniky. Jeho originální a objevné práce v oblasti sémantiky a sémiotiky, filosofie vědy a filosofie techniky dosáhly světového uznání. S jeho jménem je spojena i řada významných intelektuálních iniciativ směřem k veřejnosti, které se významně projeví např. v období Pražského jara a které dodnes, tedy i daleko po tzv. „sametové revoluci“ v r. 1989, kdy byl prof. Tondl znovu plně rehabilitován a vrátil se pracovat do Akademie věd ČR, inspirují život vědecké obce.

Jubilant je autorem více než desíti knižních monografií vydaných v češtině, tří velkých zahraničních monografií a spoluautorem dalších sedmi zahraničních knižních titulů. V renomovaných mezinárodních časopisech publikoval více než dvě stovky vědeckých statí a na mnoha mezinárodních kongresech a sympoziích vystupoval s předem vyžádanými přednáškami. Je členem edičních rad mezinárodních časopisů a edičních řad (*Erkenntnis*, *Theory and Decision Library*, *Praxeology* aj.), ale také zahraničních vědeckých společností (*Association for the Philosophy of Science*, *Learned Society for Praxeology*, *International Council for Science Policy Studies*). Akademie věd ČR v roce 1999 udělila prof. Tondlovi Čestnou oborovou medaili Františka Palackého za zásluhy v historických vědách. Nejvýznamnějšího ocenění se prof. Ladislavu Tondlovi dostalo na sklonku roku 2004, kdy obdržel od prezidenta České republiky Václava Klause Státní vyznamenání za zásluhy o stát v oblasti vědy.

Profesor Ladislav Tondl je stále vědecky aktivní a se svým neutuchajícím elánem sepisuje další odborné publikace. Jeho kolegialita a nezištné předávání znalostí a zkušeností je pro nás povzbuzením. Máme radost z jeho úspěchů i vědecké aktivity a přejeme mu do dalších tvůrčích let pevné zdraví, osobní spokojenost i hodně vnitřního uspokojení z bádání a poznávání.

Adolf Filáček za spolupracovníky a přátele